

Mariana-Virginia LĂZĂRESCU

ȘTEFAN BACIU – POET, MEMORIALIST, TRADUCĂTOR

Scriitorul brașovean Ștefan Baciu ar fi împlinit, pe 29 octombrie 2007, vârsta de 89 de ani. O bună bucată de timp, el a fost mai cunoscut și apreciat în America Latină decât în orașul său natal sau în patria sa:

Eliminat de „heirupiști”
din literatura (din RSR)
mă aflu (cu încântare)
dar fără surpriză
în „Istoria Literaturii Braziliene”
de Manuel Bandeira
la Rio de Janeiro
și în trei antologii
de poezie contemporană din Hawaii:

*Poezie în libertate.*¹

Să-i aducem un omagiu celui care a fost autor a peste 100 de volume, a mii de articole și studii, care este citat în dicționare și istorii literare precum *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* de George Călinescu (1941), *Enciclopedia exilului literar românesc* de Florin Manolescu (2003), *Dicționarul enciclopedic* (1993), *Dicționarul general al literaturii române* (2004), *Români în știința și cultura occidentală* (1992), *Istoria literaturii braziliene* de Manuel Bandeira și istorii ale literaturii din Hawaii, să-l comemorăm pe poetul care își schița autobiografia în versuri după cum urmează:

Pe Șirul Rozelor m-am născut
pe strada Vămii m-am dus către școală
pe Târgu Grâului m-am plimbat
– între „Zeidner” și „Tulliu” –
cu muzele cele dintâi.²

Să ne amintim că a fost elev la Liceul „Andrei Șaguna”, unde l-a avut ca profesor pe Emil Cioran, și că a absolvit Facultatea de Științe Juridice la București:

De pe Lunca Plăeșului am plecat
înspre urșii din Berna
palmierii din Rio de Janeiro
și Dealul Pacificului din Insula Oahu.³

---

¹ Ștefan Baciu, *Radiografia cuvântului dor*, antologie poetică, Brașov, Ed. Aldus, 1998, p. 229 (*Curriculum vitae*).

² *Ibidem*, p. 168 (*Schiță pentru o autobiografie*).

³ *Ibidem*.

În 1949 a ajuns la Rio de Janeiro, ducând astfel cu sine în America de Sud ideile mișcării suprarealiste și devenind figura marcantă a neoavangardei. A murit în noaptea de 6 spre 7 ianuarie 1993, în timp ce vorbea la telefon cu sora sa din România, Ioana Baciuc Mărgineanu.

Viața celui născut la poalele Tâmppei, care a copilărit pe strada Prundul Florilor, a fost un șir de aventuri, nu pentru că aceasta a fost dorința sa, ci pentru că soarta i-a rezervat tot felul de surprize. A avut o viață plină de poezie și contradicții.

În capitolul *Brașovul Literar și Artistic cu Ochianul Întors* din autobiografia sa *Praful de pe tobă* (1980), Baciuc descrie cu umor și sensibilitate viața sa în orașul de la poalele Tâmppei în perioada 1918-1937 și caută să-și definească locul ca intelectual, care provenea din acel mediu iubitor de cultură în care a crescut. Aproape că nu există scriere sau ocazie în care Baciuc să nu amintească de Brașovul său natal, care, în opinia sa, este un centru cultural inedit nu numai în România, ci în întreaga Europă. Un aspect relevant în acest sens este coabitarea românilor, sașilor și maghiarilor în regiunea cunoscută sub denumirea de Țara Bârsei. Orașul poartă pecetea vechilor tradiții culturale, de la Coresi la Andrei Mureșanu, a tradițiilor care își au originea în monarhia austro-ungară și ocupă un statut aparte în Europa de Răsărit. Contribuția românilor la această cultură este subliniată de Baciuc în sensul că Brașovul a dat cele mai importante cântece și melodii care au întărit conștiința națională: *Răsunset* de Andrei Mureșanu, *Pe-al nostru steag* de Andrei Bârseanu și *La arme* de St. O. Iosif. Tot din Brașov provin și cântecele patriotice ale lui Ciprian Porumbescu.

Pe la sfârșitul anilor '20 ai secolului al XX-lea, când Baciuc avea vreo 12 ani, a făcut cunoștință cu poezia lui Rainer Maria Rilke, pe care la acea vârstă nu a înțeles-o întru totul, dar care îl fascina de fiecare dată când „șagunistul” Eugen Jebeleanu venea în vizită la tatăl său, dr. Ioan Baciuc, profesor remarcabil de limba germană, română și latină, pentru a discuta cu el traducerea sa, pe care mai târziu avea să le publice în „Vremea”.

Poetul, eseistul, memorialistul, jurnalistul, criticul de artă, traducătorul, diplomatul și profesorul universitar Ștefan Baciuc a debutat în 1933, la 15 ani, cu poezia *Ich/Eu* în revista „Răboj” (Anul II, Nr. 13, Martie 1933), care a apărut în același an și în revista germană „Klingsor”:

Am adunat în mine, ca într-o cutie,
tot grâul auriu dintr-o vară târzie.
Pe drumul uscat de soarele ca un chibrit,
am alergat și năzuiam spre infinit.

Sunt nou ca un mugur nedeschis,
trec pe promenada vieții ca prin vis,
arunc cu pietre după hoji de vorbe grele
și-apoi mă bat cu bice și nuiiele;

În ape galbene ca mămăliga aurie,
mă scald mereu în seara târzie,
și noaptea când se lasă cântecul și veselie,
adun în mine gânduri: toată podgoria.⁴

În anii 1933-1935 a editat revistele „Start” și „Stilet”, ca elev de liceu a publicat în ziarul „Ardealul” cuvinte încrucișate și cronici sportive, semnate Cremene Costel, uneori câte o cronică plastică despre expozițiile profesorului de desen și caligrafie Valeriu Maximilian. De asemenea, a

⁴ *Ibidem*, p. 19 (*Eu*).

colaborat la reviste precum „Brașovul literar și artistic”, „Frize”, „Abecedar”, „Festival”, „Glasul Bucovinei” ș.a.

Pentru volumul său de debut editorial, *Poemele poetului tânăr*, a primit în 1935 Premiul Fundațiilor Regale și Premiul Societății Scriitorilor Români. În România i-au apărut volumele de poezie *Poeme de dragoste* (1936), *Micul dor* (1937), *Drumeț în anotimpuri* (1939), *Căutătorul de comori* (1939), *Cetatea lui Bucur* (1940), *Lanterna magică* (cu Traian Lalescu) (1941), *Muzica sferelor* (1943), *Cântecul mulțimilor* (1944), *Caiet de vacanță* (1945).

În timpul anilor de facultate din București a desfășurat o activitate jurnalistică în calitate de colaborator la „Universul”, „Duminica”, „Libertatea”, precum și ca redactor la „Universul literar”, unde i-a publicat pe Ștefan Augustin Doinaș și pe Ion Caraion în coloana *Cântece Noi*. A fost secretar de redacție la „Gândirea”, de unde Nichifor Crainic l-a concediat când a aflat că era membru al Partidului Social Democrat din România.

În 1945, Ștefan Baciu s-a căsătorit cu Mira Simian. În 1946 a fost numit atașat și pe urmă consilier de presă la Legația română din Berna. În vara lui 1948 a demisionat din diplomație, refuzând să se mai întoarcă în țară. Soții Baciu au rămas în Elveția până în primăvara lui 1949, având statut de refugiați și solicitând azil politic mai multor țări din America Latină.

Cu ajutorul Organizației Internaționale a Refugiaților, care le-a plătit călătoria și le-a oferit câte 20 dolari pentru a începe o viață nouă, soții Baciu au plecat în martie 1949 spre Rio de Janeiro, Brazilia fiind primul stat care le-a acordat azil. Departe de Europa, aveau să petreacă acolo 13 ani, care la început au fost grei, mai ales fiindcă nu cunoșteau limba portugheză. Dorința de nou, de libertate, recomandările pe care le primiseră și cultura solidă pe care o aveau au permis să li se deschidă ușile în țara străină, ca ei să pătrundă în cercurile intelectuale și să se impună. Mira a lucrat ca farmacistă, Ștefan a dat meditații de limbă germană, a scris în franceză articole pe care apoi le-a tradus pentru ziarul „Diario Carioca”. Treptat au învățat portugheza mai mult singuri și au tradus multă poezie cu ajutorul unei gramatici, spaniola au învățat-o direct de la sursă, respectiv, de la poeți, politicieni și artiști hispano-americieni cu care au avut legături.

În 1952 primește postul de redactor la ziarul de după-amiază „Tribuna da Imprensa”, condus de Carlos Lacerda, pe care Baciu l-a considerat cel mai mare gazetar al Braziliei secolului al XX-lea și unul din cei mai buni din America Latină. Baciu ajunge editor responsabil de politica internațională, un jurnalist cu convingeri de democrat, îndreptat ferm împotriva totalitarismului. Prin poziția pe care o deținea, Baciu a avut legături cu lumea politicianilor și diplomaților, dar a strâns legături de prietenie și cu multe personalități din lumea literelor și a artelor. Rio de Janeiro era la vremea aceea un însemnat loc de intersectare a vieții diplomatice cu cea culturală. În tot acest timp, în care Rio de Janeiro, fiind orașul unei renașteri intelectuale, i-a oferit lui Baciu ocazia să cunoască oameni celebri ai culturii hispano-americiene, cu care a ajuns să fie bun prieten, poetul brașovean a rămas fidel originii sale, spiritului european în care a crescut și s-a format, orașului său natal:

Și totuși
singur și liber în noapte
pe un țărm de Pacific
îmi scriu poezia

și totuși
peste oceane și geografii
aud la ore târzii
clopotul Bisericii Negre

și totuși
în cartea îngălbenită
a poeziilor lui Eminescu
recit „Doina” și tac

și totuși
cuvântul meu se aude
și se vede (cu â din a)
pâine, mâine, cântec, mândrie

în ciuda lor.⁵

Antologia de poezie *Radiografia cuvântului dor*, apărută la editura Aldus din Brașov în anul 1998, este un omagiu adus poetului Ștefan Baciuc la comemorarea a 80 de ani de la naștere de către sora sa Ioana Baciuc Mărgineanu. Întrebat de Alexandru Lungu într-un interviu pentru revista ARGO (Bonn, 1990) care este prima poezie de care-și aduce aminte s-o fi auzit în copilărie, Baciuc răspunde: „Nu trebuie să se uite ca m-am născut în ultimele zile ale celui dintâi război mondial, mai precis în ziua în care s-a născut statul cehoslovac, așa că multe din poeziile copilăriei mele aveau, ca să zicem așa, un aer patriotic, erau textele unor cântece ...”⁶

La întrebarea care vers din propria poezie i se pare cel mai frumos, Baciuc citează una, despre care pretinde că îi este foarte aproape de suflet și care, după părerea noastră, sună ca un bilanț lucid asupra vieții, încheiat de către un om care a iubit poezia mai presus de orice:

Gândul vine să te-ntrebe, stea târzie
Ce-ai făcut cât ai trăit?
Ai fumat, te-ai revărsat în poezie
Ai fost rău, ai plâns și ai iubit.⁷

Din același dialog cu interlocutorul său rezultă că Ștefan Baciuc se considera un poet independent, căruia nu i-a plăcut să se înregimenteze în niciun curent, în nicio școală, în nicio mișcare. În exil a găsit definiția poeziei în libertate, la orice latitudine, departe de orice grup, școală, mișcare, curent. În ce măsură Ștefan Baciuc este un poet înnăscut ne lămurește răspunsul la ultima întrebare pusă de Alexandru Lungu, anume, ce simțăminte îl animă față de poezie. Răspunsul lui Baciuc sună astfel: „Poezia mă însoțește de la vârsta de zece ani până astăzi, în fiecare zi: este un toiag, un colac de salvare – nu văd altă definiție mai bună”⁸.

Orașul Brașov este o temă constantă în poezia lui Baciuc:

Zidurile numai. Și zăvoarele –
poate.
Turnurile, câțiva brazi,
un castan sau doi: cine știe?
Clopotul Bisericii Negre,

⁵ *Ibidem*, p. 228 (Â din A. Pietrele rămân).

⁶ *Ibidem*, p. 11.

⁷ *Ibidem*, p. 13.

⁸ *Ibidem*, p. 16.

și câteva lespezi în cimitire.

Restul e apa care trece.⁹

Finalul poeziei *Brașov la Tropic* este de asemenea dedicat orașului natal omniprezent:

[...] oriunde pe planetă este un vechi Brașov
pe-un colț la tropic, pe-un picior de plai.¹⁰

Călătoriile dese și variate din Mexic în Peru, din Argentina în Cuba l-au apropiat de numeroși oameni de cultură, dar și de personalități controversate, ca Fidel Castro și Ernesto Che Guevara. A rămas însă clarvăzător și obiectiv, scriind cărți precum *Cortina de Fier peste Cuba* (1961), *Juan Bosch: din exil la președinție* (1963), *Juan Bosch, un bărbat singur* (1967), cărți care relateau despre președintele Republicii Dominicane.

Ștefan Baciu nu și-a uitat nicio clipă țara, chiar departe de ea fiind, fapt care se desprinde deopotrivă din activitatea sa de poet, memorialist și traducător. Volumul său *Analiza cuvântului dor* (1951) este impresionant prin mesajul direct și prin tonul când ironic, când șăgalnic, când melancolic, când de-a dreptul amar:

Te privesc prin oceanul întors
Al inimii mele ca de pe-un dâmb,
Oricât ai fi de departe, oricât ai fi,
Prin lumea de-o clipă, țara mea,
Te salut.

N-am uitat mirosul livezilor line
Dar nici mirosul răvășit al marelui oraș
Nici acela nu l-am uitat, și uneori în vis
Strănută în mine o stradă sau alta
Când se-ntretaie. [...]

Te păstrez în suflet, țara mea tristă,
Pământ roditor încolțit de foame
Și nu pot uita nici în somn
Că în zile amare tu ai hrănit
Dorul meu de libertate.¹¹

Orașul Brașov din patria sa apare în poezia lui Baciu ca o adevărată insulă a fericirii, ca o simbioză a culturilor:

[...] Ne întâlnim în zbor, oraș ardelenesc,
(Mi-e inima o fortăreață de ruine
Dar pulsul eu mi-l simt pornind din tine)
Și tot ce azi trăiesc, din tine retrăiesc.

⁹ *Ibidem*, p. 163 (*Brașov*).

¹⁰ *Ibidem*, p. 164 (*Brașov la Tropic*).

¹¹ *Ibidem*, pp. 102-103 (*Patria*).

Caleidoscop de-acoperișuri teutone
Album închis cu diademe bizantine
Altar de pravoslavniciei slavone,

Deși pornit-am după Magellan,
Pe sub palmieri văd cum spre mine vine
Țârcovniceasca umbră a lui Anton Pann.¹²

Dragostea de țară și însingurarea poetului în exilul interior sunt profunde, fără margini:

Câteodată toate orașele lumii sunt târgul nostru românesc
Le privim cu aceiași ochi prin ceața dorului
Și se întâmplă că nici o stradă din Paris sau din Zürich
Nu e atât de frumoasă ca Brașovul nostru natal. [...]

Suntem pretutindeni – și nicăiri acasă.
Am trecut prin Italia, prin Franța,
Chiar și pe coasta Africei am pus piciorul,
Dar pe mine mă roade regretul că niciodată
nu am fost la Turnu Măgurele.

Am văzut zâmbetul Mona Lisei la Luvru
Am privit balul genial al colorilor la Palazzo Pitti
Am văzut sute de pânze de Van Gogh
Romanticele apusuri ale lui Caspar David Friedrich
– Și mi-e dor de ciobănașul lui Grigorescu
Măcar pe-o reclamă de ciocolată,
La un colț de stradă în București.¹³

Și volumul *Poemele poetului pribeag* (1963) este străbătut de același sentiment de rătăcire prin lume, de tristețe, de însingurare. Aici, Baciuc definește cu rafinament și subtilitate cuvântul *dor*:

[...] Când vântul fierbinte aduce nisip în aripi
nisip tropical, tu visezi un bulgăre de humă
și-n somn strângi în pumni Țara Bârsei:
acesta e dorul.

Când privești orhidee-n cutii de sticlă
dincolo de petale zărind crâșmărițe
și-auzi țigănci strigând ghiociei:
acesta e dorul. [...]

Când treci neștiut pe o stradă din Lima
și-aștepți tramvaiul spre Strada Romană

¹² *Ibidem*, p. 108 (*Brașov*).

¹³ *Ibidem*, pp. 109-110 (*Analiza cuvântului dor*).

te-ntorci cu fața la zid, anonim,
și pierzi tramvaiul.¹⁴

În ciuda dorului de țară, Ștefan Baciu s-a străduit să înființeze „Cercul Cultural Andrei Mureșianu” și, împreună cu Faust Brădescu și I. G. Dimitriu, a editat revista „Înșir’te Mărgărite”, apoi revista „Exil”, la care au colaborat, pe lângă Faust Brădescu, Ștefan Eleutheriades și soția sa Mira.

Exil e când aștepți. Și sună la poartă.
Deschizi. Și-i un orb cerând de pomană.

Exil e când cânti și-ți aduci aminte
că-n cântecul tău plâng sute de morți. [...]

Exil e când te uiți pe fereastră și vezi
familii unite în jurul supei de seară.

Exil e când spui exil și este exil
când dincolo de tot, nimic nu-ți aparține.¹⁵

Una din cele mai importante laturi ale personalității lui Ștefan Baciu este cea de mijlocitor între cultura sud-americană și cea sud-est europeană.

Activitatea de profesor universitar, pe care Baciu începe s-o desfășoare cu precădere după ce, în 1962, primește oferta unui post de „visiting lecturer” pentru literatura și cultura braziliană la Universitatea din Seattle, se întrecește cu cea de traducător. Din 1965 începe să editeze revista „Mele”, care se vrea „o scrisoare internațională de poezie, tipărită la Xerox, în condiții tehnice modeste”, dar care, într-un tiraj de circa 2000-3000 exemplare/număr, a adunat, până în 1993, zeci de mii de poezii de pretutindeni, apărute în limbile autorilor publicați:

O mașină de scris
și o pasăre
se-aud în parc
scriind
fiecare în altă limbă
același poem.¹⁶

A colaborat la revistele „Cuvântul în exil”, „Revista Scriitorilor Români” de la München, „Ființa românească” de la Paris și „Gândire și artă” din Detroit. A tradus poezie din țară în antologiile *Poetas Rumanos* (1969), *Der du bist im Exil* (1971), poeme de Lucian Blaga etc. A redactat două antologii cuprinzătoare de poezie latinoamericană în 1974, respectiv, 1976.

După moartea soției sale Mira în anul 1978, Baciu a scris volumul omagial *Mira*, apoi a continuat să redacteze cărțile sale de memorialistică începute cu *Franctiror cu termen redus* (1968), *Sub Tâmpa în Honolulu* (1973), *Călătorii* (1974). Astfel a scris *Praful de pe tobă* (1980) și

---

¹⁴ *Ibidem*, p. 118 (*Radiografia cuvântului dor*).

¹⁵ *Ibidem*, p. 117 (*Exil*).

¹⁶ *Ibidem*, p. 135 (*Voci*).

Microportrete (1984), precum și volumele publicate postum: *Un brașovean în Arhipelagul Sandwich-Hawaii* (1994), *Însemnările unui om fără cancelarie* (1996).

Din memorii aflăm care era viața familiei Baciului, ni se vorbește despre prietenii acesteia. Pictorii care frecventau casa erau expresioniști transilvăneni precum Hans Eder, Hans Mattis-Teutsch și Grete Csaki-Copony, dintre scriitorii prieteni ai familiei îi amintește pe Adolf Meschendörfer, Emil Cioran ș.a. Ștefan Baciul a crescut printre rafturile cu cărți legate în piele, reprezentând opere de Goethe și Schiller, E. T. A. Hoffmann și Arthur Schopenhauer, precum și Georg Heym, Else Lasker-Schüler, Georg Trakl, Johannes R. Becher, Thomas și Heinrich Mann. Una din marile sale descoperiri a fost antologia *Amurgul omenirii (Menschheitsdämmerung)* de Kurt Pinthus, din care băiatul de 11-12 ani obișnuia să citească, având sentimentul că pătrunde într-o cameră întunecată, în care rula un film plin de suspans.

Din primele impresii și experiențe ale copilăriei și adolescenței mai fac parte Christian Morgenstern, Erich Kästner, Ernst Toller, romanticii și expresioniștii, culorile lui Franz Marc și Max Ernst, tablourile lui Caspar David Friedrich. În loc să citească Jules Verne, Baciul citea *Der Querschnitt, Das Tagebuch, Neue Deutsche Rundschau* sau revista „Uhu”. Citea în limbile română și germană. În maghiară nu citea, deși vorbea, dar nu se ridica deasupra limbajului colocvial al servitoarelor unguroaice din secuime.

După părerea sa, presa românească din Brașov în anii '20 și '30 era slabă, neavând o orientare clară. O excepție o reprezenta revista „Brașovul Literar și Artistic”, editată de Cincinat Pavelescu. O altă revistă era „Țara Bârsei”, al cărei editor era Axente Banciu, profesorul său de română.

Ștefan Baciul se considera în primul rând poet. A scris poezii și în limba germană, ceea ce dovedește atașamentul său față de această limbă, pe care a învățat-o în primul rând în casa părintească, apoi la școală. A tradus din poemele lui Georg Trakl la vârsta de 18 ani. A colaborat la „Kronstädter Zeitung”, „Neue Kronstädter Zeitung”, „Karpatenrundschau”, la reviste literare din Germania, Austria, Elveția. A tradus și din marii poeți latinoamericani, ca Ernesto Cardenal, Manuel Bandeira, Salomon de la Selva, Paolo Antonio Cuadra, Ledo Ivo ș.a.

Critici precum Nicolae Manolescu au scris despre Baciul ca despre biografia spirituală a unui poet planetar, a unui ucenic pribeag. Poeziile lui Baciul par a fi o colecție de autoportrete sau o galerie de portrete de poeți cum au fost Gottfried Benn, Yvan Goll, Else Lasker-Schüler, Jakob van Hoddis, Franz Th. Csokor, Th. Däubler ș.a.

Menschheitsdämmerer este un emoționant capitol de poezie, născut sub influența antologiei de poezie expresionistă a lui Kurt Pinthus, în care întâlnim deseori cuvântul *einsam* = *singur*. Poezii sunt individualizate, invocați pe rând, devenind umbre dragi, metafore în viața poetului singur, dar înconjurați de mulți prieteni, cunoscuți din cărțile citite în adolescență, mai ales în casa părintească.

În câteva versuri dedicate de Ștefan Baciul poetei Else Lasker-Schüler apare și numele lui Georg Trakl, poet expresionist austriac, care a trăit între anii 1887 și 1914. De ce tocmai Georg Trakl? La o lectură mai atentă, descoperim că pe cei doi poeți îi apropie sentimentul singurătății, elementele cosmice, dragostea față de natură pe care o abordează diferit, dar constant. Poezia lui Trakl devine poezia lui Baciul, care a rămas prin traducere fidel atmosferei și muzicalității, originalității și profunzimii poeziei expresionistului austriac.

Cartea *25 de poeme din George Trakl* reprezintă prima carte tradusă în România din marele poet austriac, cu o prefață de Octav Șuluțiu, apărută la editura Frize în 1936. Șuluțiu salută necesitatea apropierei de cultura germană, prin care scriitorul român se îmbogățește sufletește și-și lărgeste orizontul în sensul că își va completa viziunea culturală a umanismului european, ale cărui trei componente sociale esențiale sunt latinitatea, germanismul și slavismul. Baciul, subliniază Șuluțiu, a

dovedit prin gestul său de a traduce poezia lui Trakl că a înțeles necesitatea traducerii poeziei germane în românește, așa cum au înțeles Eugen Jebeleanu și Șt. O. Iosif înaintea lui.

Volumele de versuri din anii '80, anume *Poemele poetului singur* și *Palmierii de pe Dealul Melcilor* (ambele 1980) surprind din nou dorul de țară și de orașul Brașov, regăsim aceeași dorință de a reflecta asupra identității sale, de a se defini ca poet poate pentru generațiile viitoare.

Eu sunt poetul libertății
Don Quijote al poeziei în libertate
dar sunt și unul din ultimii ascultători
ai caterincelor din ulițele prăfuite
ale cartierului Mexicanos din El Salvador
sunt clientul micilor cafenele vieneze
în care un patefon răgușit mai cântă într-un colț
„In einer kleinen Konditorei“ [...]
sunt locuitor al Dealului Pacific
cetățean „Carioca” din Rio de Janeiro
născut la doi pași de Casa Sfatului, Brașov
pe Șirul Rozelor
sunt editorul „scrisorii internaționale de poezie”
MELE (în limba hawaiană = poezie)
ușier, corector, contabil, hamal,
redactor-șef, om de servicii, hamal, contabil,
corespondent, Maecena, dactilograf, zețar [...]
brașovean, ex-apatrid, cosmopolit
sunt poetul satului de pe Târnavă
al Amazonului și al lui Orinoco
al firului de apă de După Ziduri
și al străzii Sforii
de lângă Poarta Ecaterinei
al Mării Caraibelor
al Oceanului Liniștit [...]
dar sunt mai întâi
și mai presus de toate
poetul libertății.¹⁷

Universitatea din Hawaii i-a conferit titlul de „Professor Emeritus”, a fost consul onorific de Bolivia în Honolulu, cetățean de onoare al orașelor Rio de Janeiro și, post-mortem, Brașov, precum și al comunei Nadeș. În 1990 a fost declarat membru de onoare al Uniunii Scriitorilor din România, în 1991 i s-a decernat Decorația de Onoare a Meritului Cultural în grad de Comandor de către Ministrul Educației și Culturii din Bolivia, iar în 1992 a devenit membru de onoare al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte.

După 1990 i-au fost editate versuri, interviuri, memorii și articole în numeroase gazete și reviste din România, i-au fost dedicate emisiuni de radio și televiziune, i s-a republicat opera. Această misiune i-a revenit în special surorii sale, Ioana-Veronica Baciuc, căsătorită Mărgineanu, conferențiar universitar la IATC, membră a Uniunii Teatrale din România, membră a Uniunii Scriitorilor din

¹⁷ *Ibidem*, pp. 174-175 (*Declarație de principii*).

România și a Societății Wedekind din Germania, autoare a numeroase cursuri universitare, articole, expuneri, conferințe, comunicări științifice, cărți și publicații, care și-a închinat ultimii ani din viață visului de a face din Casa Galbenă o casă memorială, un muzeu închinat în primul rând fratelui său Ștefan, dar și familiei Baci, precum și prietenilor acesteia. Dorința i-a fost îndeplinită de soțul său, medicul stomatolog dr. Ovidiu Mărgineanu, cu care a fost căsătorită din 1957 și care, la scurt timp după împlinirea aceluia vis comun, s-a stins din viață în decembrie 2006.

„Călătoria «ucenicului pribeag» a încheiat o traiectorie începută în Brașovul natal, acolo unde a fost începutul”, scria Ioana Baci Mărgineanu în 1997 în introducerea la ediția bilingvă *Sunt atașatul de presă al stelelor. 25 de poeme din Georg Trakl*, traduse de Ștefan Baci, „cercul s-a închis, dar drumul Poeziei este infinit...”

Sunt vietnamezul din pagodă
turistul sunt din Surinam
sunt ritmul safic dintr-o odă
sunt noaptea care suflă-n geam

sunt marinarul din Roscoff
plutind pe mări pe o șalupă
adolescentul din Brașov
sunt ultimul copil de trupă

sunt muzica dintr-o flașnetă
sunt elegia dintr-un corn
sunt piatra din câmpia getă
muștiucul de la Flügelhorn [...]

sunt sasul de la Feldioara
sunt dacul mut de la Drobeta
eu sunt arcușul și vioara
alergătorul cu ștafeta [...]

călugărul din Indochina
eu sunt și pustnicul și vraciul
tulpina sunt – și-s rădăcina:

eu sunt poetul Ștefan Baci.¹⁸

---

¹⁸ *Ibidem*, pp. 213-214 (*Act de identitate*).

Zusammenfassung

Bereits nach der Geburt im siebenbürgischen Kronstadt war dem Schriftsteller Ștefan Băciu ein außergewöhnliches Schicksal beschert. Als Dichter der Zwischenkriegszeit erlebte er die Postmoderne, den Expressionismus und den lateinamerikanischen Surrealismus. Er studierte Rechtswissenschaften in Bukarest, war Presseattaché in Bern, Hochschullehrer in Seattle und Honolulu, Ehrenbürger der Stadt Rio de Janeiro, wirkte als Journalist und Memoirenschreiber auf mehreren Kontinenten. In Hawaii brachte er die wichtigsten Zeitschriften der Diaspora heraus, veröffentlichte zahlreiche Kulturchroniken, schrieb auf Rumänisch, Spanisch, Portugiesisch und Deutsch, verfasste tausende von Aufsätzen, Essays, Studien, übersetzte spanische Gedichte ins Deutsche oder brasilianische Gedichte ins Spanische. Obwohl er weit weg von seiner Heimatstadt lebte, blieb er bis an sein Lebensende der Kronstädter am Fuße der Zinne mit einer sowohl abenteuerlichen und widersprüchlichen, als auch faszinierenden und denkwürdigen Laufbahn.